

перепон. Що ж необхідно робити для попередження виникнення бар'єрів спілкування? Яких заходів слід вживати для подолання комунікативних недоліків?

Перш за все, слід постійно вдосконалювати знання рідної мови, або мови спілкування, формувати мовну культуру, дотримуватися мовних та етичних норм комунікації. Адже мовлення, усне чи писемне, має бути чітким, зрозумілим, логічним, послідовним, достовірним... Перелік можна продовжувати. Головне, щоб комуніканти могли порозумітися.

Крім цього, важливо враховувати соціальні та психологічні особливості учасників інформації. Відтак доречним буде висловлення власних умовиводів нейтральним тоном, пояснення певних положень чи власної позиції. Важливим для спілкування будь-якого типу є й зоровий контакт. Ще одним важливим способом подолання комунікативної перепони є процес уважного «слухання» (сприйняття інформації) тощо.

Отже, комунікативні бар'єри подолати можна. Головне – необхідно розуміти природу, умови та причини їх виникнення; усвідомлювати важливість дотримання соціальних та моральних норм у спілкуванні.

Список літератури

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 432 с.

*Науковий керівник: Стороженко Л. Г.,
канд. філол. наук*

УДК 81:008 (477) (043.2)

Прохоренко Я. С.

Національний авіаційний університет, Київ

УКРАЇНСЬКИЙ МОВНИЙ ЕТИКЕТ

Українська мова є культурною спадщиною нашого народу, частиною його історії. Вона відіграє особливу роль у людському спілкуванні. Первинною функцією мови є комунікативна. Мовний контакт реалізується спеціальними мовними засобами, які передбачають дотримання певних норм мовної поведінки співрозмовниками.

Різні мови світу виробили спеціальні (лексичні, морфологічні, синтаксичні) засоби вираження ввічливості, спеціальні мовні формули, які утворюють у кожній конкретній мові цілу систему – мовний етикет. У “Словнику лінгвістичних термінів” О. І. Ганича та І. С. Олійника вказано [1]: “Мовний етикет. Національно специфічні правила мовної поведінки, які реалізуються в системі стійких формул і виразів, що рекомендуються для використання в різних ситуаціях ввічливого контакту зі співрозмовником, зокрема під час привітання, знайомства, звернення до співрозмовника, висловлення подяки, прощання тощо. Кожна ситуація обслуговується в українській мові групою висловлень, які нерідко утворюють синонімічні ряди: добрий день, здоровенькі були; будь ласка, прошу; до побачення, до зустрічі, прощайте тощо”. Крім власне етикетних

мовних формул, мовний етикет містить ще й соціально-мовні символи етикетного рівня (наприклад, етикетні форми заперечення (незгоди) і ствердження (згоди), форми питань, що використовуються в певних соціально-культурних групах).

Однією з найважливіших форм привернення уваги та встановлення контакту зі співрозмовником є звертання. Українська мова протягом століть виробила цілий ряд звертань, які задовольняють потреби мовця в найрізноманітніших ситуаціях спілкування.

При звертанні до незнайомих осіб (особи) чи в офіційній обстановці використовують:

Дорогі друзі! (Дорогий друже!) Панове! (Пане! Пані! Панно! Вельмишановні пані та панове!) Добродії! (Добродію! Добродійко!) Товариші! (Товаришу! Товаришко!) Громадяни! (Громадянине! Громадянку!) Шановна громадо! Шановна спільноту! Шановне товариство! Шановні колеги! Добірне товариство! Люди добрі! Юначе! (Молодче!) Дядьку! (Тітко!). Треба завжди уважно ставитись до вибору форми висловлення, щоб не бути фамільярним, не образити людини, не принизити в ній почуття власної гідності.

У науковому стилі (в лекціях, доповідях, наукових працях) використовують так звану “авторську множину”: замість я – ми, замість мої-наші. У цьому стилі використовуємо формули: ми вважаємо, нам вдалося виявити, як свідчать наші дослідження, ми зробили висновок тощо. До ділових партнерів потрібно звертатися на ви (як до співробітників, так і до клієнтів). Таке звертання – необхідний інструмент підтримання нормальних службових відносин і трудової дисципліни в колективі та встановлення партнерських стосунків з клієнтами.

Треба завжди уважно ставитись до вибору форми висловлення, щоб не бути фамільярним, не образити людини, не принизити в ній почуття власної гідності. Особливу увагу треба приділяти і тому як саме ми вітаємось, чи не використовуємо російськомовних слів. Адже з глибини віків наші пращури з особливою увагою та шанобливістю ставились до мовних виразів, зокрема вітань, вірили, що добре слово потрібне людині «як хліб і сіль, як жива вода» (О. Довженко).

Але багатівкове насадження іншої мови і заборона рідної дало свої, негативні, наслідки: неправильні форми вітань-прощань, змішані з російською мовою. І тому чуємо й самі, не задумуючись, повторюємо:

Отже, мовні формули (вітання, звертання, прощання тощо) є найважливішими складовими мовленнєвого етикету. Саме з них переважно розпочинається вивчення мови. Треба вміти їх правильно застосовувати стосовно до ситуації та не змішувати форми вітань – прощань з російською мовою. Адже прямоно почути слова вітання, особливо, якщо вони сказані щиро і рідною мовою.

Список літератури

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
2. Пономарів О. Д., Різун В. В., Шевченко І. Ю. Сучасна українська мова / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, І.Ю. Шевченко / – 3-те вид., перероб. – К.: Либідь, 2005. – 488 с.
3. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Наукова думка, 1982. – 632 с.

*Науковий керівник: Сібрук А.В.,
канд. філол. наук*